

Warszawa, dnia 14.10.2016 r.

Pan

prof. dr hab. Piotr Gliński

Wicepremier Rady Ministrów

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Departament Własności Intelektualnej i Mediów

ul. Krakowskie Przedmieście 15/17

00-071 Warszawa

Dot.: Stanowisko Polskiej Izby Książki dot. propozycji modernizacji prawa autorskiego
przedstawionych przez KE

Szanowny Panie Premierze,

Polska Izba Książki, którą niniejszym reprezentuję (dalej: „PIK”) z satysfakcją i wdzięcznością przyjmuje zaproszenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego do uczestnictwa w kolejnym cyklu konsultacji odnoszących się do planowanych przez instytucje Unii Europejskiej zmian w zakresie prawa autorskiego, tym razem przedstawionych w propozycjach Komisji Europejskiej z dnia 14 września br. a obejmujących:

- Komunikat – Propagowanie na jednolitym rynku cyfrowym uczciwej, wydajnej i konkurencyjnej gospodarki europejskiej opartej na poszanowaniu praw autorskich (dalej: „Komunikat”;
- Projekt rozporządzenia ustanawiającego zasady dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mające zastosowanie do niektórych nadawców transmisji i retransmisji programów telewizyjnych i radiowych;
- Projekt dyrektywy w sprawie praw autorskim na jednolitym rynku cyfrowym;

-Projekt rozporządzenia w sprawie transgranicznej wymiany między Unią a państwami trzecimi kopii utworów w formacie umożliwiającym dostęp osobom niepełnosprawnym do określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi, z korzyścią dla osób niewidomych,, słabowidzących lub z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem;

-Projekt dyrektywy w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi z korzyścią dla osób niewidomych, osób słabowidzących i osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem, i w sprawie zmiany dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym.

(Dalej ww. akty prawne/projekty będą określane zbiorczym terminem: „**Dokumenty**”).

PIK zapewnia, że wnikliwie przeanalizował zarówno treści zawarte w Dokumentach, jak i tekst Komunikatu prasowego Komisji Europejskiej zatytułowanego: *„Orędzie o stanie Unii 2016 r. ; Komisja proponuje nowoczesne przepisy UE z myślą o rozwoju i rozpowszechnianiu kultury europejskiej”* z dnia 14 września 2016 (dalej: „**Orędzie**”).

Tekst Orędzia PIK traktuje jako rodzaj wprowadzenia, a zarazem skróconej wykładni proponowanych przez Komisję Europejską rozwiązań zawartych w Dokumentach.

PIK pragnie podkreślić, że co do zasady, akceptuje określone w Orędziu cele leżące u podstaw modyfikacji prawa autorskiego. W szczególności wspiera, wyrażoną w tym dokumencie, potrzebę zwiększenia *„różnorodności kulturowej w Europie i treści dostępnych w internecie, przy jednoczesnym wprowadzeniu jaśniejszych przepisów dla wszystkich podmiotów działających online”*.

Myślimy, że tak skonstruowane wyzwanie leżące u podstaw modyfikacji prawa autorskiego jest bliskie, zarówno adresatom treści wytwarzanych przez Członków PIK , jak i samym Członkom PIK.

Kontynuując, zarówno dla PIK, jak i jej Członków niezmiernie ważna jest, choćby dlatego, że prócz celów komercyjnych, naturalnie wpisanych w ich działalność, a i w relacje oraz sposób współdziałania z Twórcami publikowanych, tradycyjnie lub cyfrowo treści , także potrzeba budowania świadomego społeczeństwa/ świadomych społeczeństw. Działalność ta jednocześnie, właśnie z uwagi na jej specyfikę, odgrywa szczególną rolę w kreowaniu (budowaniu) wartości, które winny leżeć u podstaw tego obszaru pracy producentów treści kreatywnych (przemysłu kreatywnego), która określana jest mianem społecznej odpowiedzialności biznesu. Nasi Członkowie zatem odpowiadają i czują w każdym wymiarze ciężar odpowiedzialności za jakość i rzetelność

przekazywanego kontentu, mając świadomość, że tworzy on lub może tworzyć wartości istotne dla budowania demokratycznych społeczeństw, czy to na poziomie lokalnym czy europejskim.

Zgadza się z twierdzeniem wpisanym w Orędziu, że *„Europejskie treści kreatywne nie powinny być zamknięte.”* Tym bardziej bliska jest nam towarzysząca ww. stanowisku teza, również wyrażona w Orędziu iż *„Muszą one być jednak wysoce chronione...”*

Z satysfakcją już wyżej prezentowaną przyjmujemy wyrażone w Orędziu priorytety, a to:

- większy wybór i dostęp do treści onilne i za granicą; wzbogacenie dziedzictwa kulturowego Europy jest dla nas i naszych Członków ważne pod warunkiem jednak zapewnienia, w określonym zakresie, szans na budowanie jego wartości;
- ulepszone przepisy dotyczące praw autorskich z myślą o badaniach, edukacji oraz integracji osób niepełnosprawnych; niewątpliwie cyfrowe treści i technologie uwzględniające warunki, w jakich są wytwarzane i koszt ich wytworzenia, są tu niezmiernie ważne;
- bardziej sprawiedliwy i zrównoważony rynek dla twórców i prasy, z tym zastrzeżeniem, że nie tylko prasa sprzyja budowaniu świadomych społeczeństw, ale także wydawcy „nieprasowi” , np. publikujący obudowane wiedzą systemy informacji prawnej i książki; (strona pierwsza Orędzia) nie widzimy bowiem możliwości „zwiększenia różnorodności kulturowej w Europie i treści dostępnych w internecie” bez uwzględnienia zasadnych, i usprawiedliwionych, interesów tej kategorii wydawców.

Pragniemy również zauważyć, że nasze uwagi i postulaty, w sposób naturalny, odnoszą się wyłącznie do tych zagadnień, które znajdują się w obszarze działalności członków PIK.

Jednocześnie podkreślamy, że podtrzymujemy , w takim zakresie, w jakim pozostają aktualne, wobec dostrzegalnej modyfikacji pewnych zagadnień przez Komisję Europejską, stanowiska przedstawione przez nas we wcześniejszych procesach konsultacyjnych i warsztatach organizowanych zarówno przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jak i Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, w tym w takich pismach jak m. in:

- piśmie z dnia 23 maja 2015 r. adresowanym do Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji pt. STANOWISKO POLSKIEJ IZBY KSIĄŻKI W SPRAWIE KOMUNIKATU Z DNIA 6 MAJA DOYCZĄCEGO JEDNOLITEGO RYNKU CYFROWEGO”;
- piśmie z dnia 15 stycznia 2016 r. adresowanym do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zatytułowanego : „ „Stanowisko Polskiej Izby Książki w sprawie KOMUNIKATU KOMISJI EUROPEJSKIEJ z dnia 9.12.2015 r. oraz ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY Z DNIA 9.1.2015;

potwierdziłmy także zbieżność stanowisk, wynikłą z dyskusji branżowej ze Stowarzyszeniem Autorów i Wydawców Copyright Polska z dnia 13.01. 2016 (SAIW CP/03/01/16);

- piśmie zatytułowanym „Stanowisko Polskiej Izby Książki przedstawione w ramach konsultacji KE dotyczącej roli wydawców w prawnie-autorskich w łańcuchu wartości oraz wyjątku na rzecz panoramy (pismo z dnia 6 czerwca 2016 r.)

I.

PIK i jej Członkowie szczególną wagę przypisują wewnętrznym konsultacjom z organizacjami bardzo mocno zaangażowanymi w proces prawidłowej modernizacji prawa autorskiego, to jest uwzględniającej potrzeby wszystkich interesariuszy, w tym producentów treści kreatywnych; w szczególności zaś ceni współpracę, w tym wymianę stanowisk, ze Stowarzyszeniem Autorów i Wydawców Copyright Polska, dalej „Stowarzyszeniem”

II.

Treść Traktatu z Marrakeszu i intencje towarzyszące jego kreacji są dla nas oczywiste. Jednak wyrażamy obawę, że jego implementacja na poziomie ww. projektu rozporządzenia i ww. projektu dyrektywy, może stanowić przedmiot nadużyć. Członkom PIK jest bliska, potrzeba wsparcia osób niepełnosprawnych, w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu i stąd PIK uczestniczy od lat w projekcie stworzenia systemu udostępniania treści osobom uprawnionym, który gwarantuje nieodpłatny, komfortowy dostęp osobom uprawnionym i jednocześnie zabezpiecza ochronę praw autorskich. Projekt wspierany i koordynowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest obecnie w fazie budowania biblioteki cyfrowej o nazwie IBUK Libra Light. W promocji platformy cyfrowej dla niewidomych i niedowidzących wśród wydawców podkreślamy fakt, że system uwzględnia interesy twórców i wydawców, ochrony ich praw przed nadużyciami.

III.

Nasze uwagi co do treści Komunikatu formułujemy w następujący sposób:

A.

Zgadza się, to jest traktujemy jako własne, ze stanowiskiem Stowarzyszenia, że zawarte w Komunikacie cele reformy są zawężone w stosunku do celów wyznaczonych na etapie przyjmowania strategii jednolitego rynku cyfrowego. Podkreślamy, że Komunikat nie chroni w oczekiwanym, przez nas i naszych Członków zakresie interesów, uprawnionych z tytułu praw wyłącznych poprzez nieprzewidzenie wynagrodzenia na ich rzecz za nowe lub znacznie rozszerzone obligatoryjne

wyjątki dotyczące praw wyłącznych. Podobnie w naszej ocenie przedstawia się kwestia zbyt słabych środków, które mają umożliwić uprawnionym dochodzenie praw od podmiotów dostarczających usługi określane mianem usług społeczeństwa informatycznego, a które to usługi sprowadzają się w zasadzie do przechowywania i zapewniania publicznego dostępu do wielu utworów.

Jesteśmy zdania, że instrumenty prawne przewidziane w Komunikacie nie zapewnią rekompensaty ewentualnych strat, które poniosą nasi Członkowie i twórcy, których interesy reprezentujemy. (Stanowisko to nie odnosi się do implementacji Traktatu z Marrakeszu. Także, aczkolwiek nie bez pewnych zastrzeżeń, wyjątku dotyczącego możliwości tworzenia przez instytucje kultury kopii wyłącznie w celu zachowania przez nie własnych zbiorów.)

B.

PIK potwierdza stanowisko Stowarzyszenia, a to, że Komunikat przewiduje, że członkowie Unii Europejskiej będą mogli wprowadzać takie rozwiązania prawne, stosownie do struktury lokalnych źródeł prawa, w których wydawcy, także publikujący książki, będą mieli szansę uczestniczenia w urządzaniach rekompensacyjnych.

C.

PIK podziela stanowisko Stowarzyszenia, że zmiana prawa autorskiego winna dążyć do nieróżnicowania pozycji dostawców usług on-line, którzy płacą uprawnionym podmiotom za udostępniane treści. Podzielamy w szczególności stanowisko Stowarzyszenia, że środki, o których mowa w Komunikacie prezentującym intencje Unii Europejskiej, bo taką rolę odgrywa tego rodzaju komunikat, rozwinięte w ww. dyrektywie, są niewystarczające dla zapewnienia właściwej ochrony, usprawiedliwionych interesów, Uprawnionych.

D.

Od lat PIK walczy o stworzenie wydziałów zarówno w ramach Prokuratur , jak i Sądów powszechnych, specjalizujących się w trudnych kwestiach odnoszących się do prawa własności intelektualnej. W tym zakresie popieramy zwłaszcza pkt. 5. Komunikatu.

IV.

Stanowisko PIK wobec Projektu dyrektywy o prawach autorskich na jednolitym rynku cyfrowym, dalej „Dyrektywy”.

Podzielamy stanowisko Stowarzyszenia, że w ramach art. 12 Dyrektywy, bo tak rozumiemy zawarte tam zapisy *(być może polska wersja, wciąż nieodstępna dla nas, spowoduje modyfikację naszego*

stanowiska) państwa członkowskie mogą postanowić, że „w przypadku przeniesienia przez twórcę prawa na wydawcę lub udzielenia mu licencji, to taka sytuacja stanowić będzie podstawę prawną dla wydawców do roszczeń o udział w rekompensacie za korzystanie z utworu, które miało miejsce na podstawie wyjątku od prawa podlegającego przeniesieniu lub objętego licencją lub na podstawie ograniczenia tego prawa:”

Motyw zawarty w pkt. 36 Dyrektywy, o ile dobrze go odczytujemy, odpowiada oczekiwaniom PIK i jej Członków.

PIK podkreśla jednocześnie, że **zastrzeżenie prawa pokrewnego w art. 11 Dyrektywy tylko na rzecz wydawców prasy, bez uwzględnienia np. wydawców książek czy producentów systemów informacji prawnej, poczytuje jako rodzaj dyskryminacji tych ostatnich**. Wydawcy „nieprasowi” powinni, bo nie znajdujemy uzasadnienia dla różnego traktowania kreatorów treści intelektualnych, być stawiani na równych zasadach z wydawcami prasy. Dlatego też prosimy o zawalczenie o kreację prawa pokrewnego także na rzecz wydawców „nieprasowych”. Zawarte w Dyrektywie rozwiązania nie odpowiadają zatem, tak, sądzimy, wypowiedziom zawartym w Orędziu.

V. Ocena PIK odnośnie szczegółowych rozwiązań zawartych w Dokumentach.

A.

Zagadnienie nowych, i co ważne obligatoryjnych oraz wywołujących skutki transgraniczne wyjątków od praw wyłącznych

Podkreślamy, że każdy wyjątek od praw wyłącznych stanowi o pozbawieniu uprawnionych należnego im wynagrodzenia, a co za tym idzie na ustawodawcy unijnym ciąży obowiązek zachowania stosownej równowagi między interesariuszami (tu uprawnionymi i użytkownikami treści).

Solidaryzujemy się ze stanowiskiem Stowarzyszenia, że zachowanie takiej równowagi, może wymagać, w określonych przypadkach, zapewnienia odpowiedniego wynagrodzenia dla uprawnionych. Po raz pierwszy bowiem przewidziane przez Unię Europejską wyjątki mają skutek transgraniczny, a na państwa członkowskie zostanie nałożony obowiązek ich wdrożenia w kształcie w prawie europejskim przewidzianym.

Ufamy, a zarazem zwracamy uwagę na to, by wpisany w tekst Orędzia, a jego rolę oceniamy jak wyżej, cel, a to” ... *by dziennikarze, wydawcy i autorzy otrzymywali sprawiedliwe wynagrodzenie za swoją pracę, niezależnie od tego, czy jest ona wykonywana w studio, czy we własnym mieszkaniu, czy rozpowszechniania jest za pomocą internetu, czy też poza nim, czy publikowana jest przy użyciu kopiarki czy też linku w sieci*” Państwo Polskie w sposób szczególny uwzględniło w kreowaniu swojego stanowiska wobec treści Dokumentów.

B. Przetwarzanie danych i tekstów (wyjątek od praw wyłącznych).

Wyjątek ten powinien, o ile zostanie wprowadzony do prawa europejskiego, a tak pewnie stanie się, naszym zdaniem winien mieć charakter zawężony wyłącznie do badań naukowych o niekomercyjnych wymiarze.

Jesteśmy zdania, że mechanizmy licencyjne, dotąd funkcjonujące, wypełniały oczekiwania wszystkich interesariuszy, to jednak, z uwagi choćby na dotychczasowe doświadczenia konsultacyjne, przekonani jesteśmy, że ww. wyjątek zostanie wprowadzony i naszą troską, a zarazem prośbą wyrażoną w stosunku do Państwa Polskiego jest, zawężenie go w sposób, o którym wyżej napisaliśmy.

C. Korzystanie z utworów w celu prowadzenia działalności dydaktycznej (kolejny wyjątek).

W odniesieniu do tego wyjątku wyrażamy stanowisko odpowiadające stanowisku Stowarzyszenia. Podzielamy w szczególności dostrzeżone przez Stowarzyszenie obawy.

D.

Zachowanie dziedzictwa kulturowego (kolejny wyjątek).

Również w odniesieniu do tego wyjątku wyrażamy stanowisko odpowiadające stanowisku Stowarzyszenia. Podzielamy w szczególności dostrzeżone przez Stowarzyszenie obawy.

E.

Korzystanie z utworów out of commerce.

Co do zasady akceptujemy przyjęte w Dyrektywie instrumenty dotyczące korzystania z tej kategorii utworów (vide: motywy opisane w pkt. 22-28 oraz art. 7-9). W pozostałym zakresie podzielamy obawy i uwagi zawarte w stanowisku zaprezentowanym przez Stowarzyszenie.

F. Autorzy. (relacje objęte umowami)

Od lat członkowie PIK informują, zgodnie z przepisami obowiązującego w Polsce prawa autorskiego, w tym ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, swoich twórców o zakresie eksploracji ich utworów. Uważamy, że nie tylko ustawy, ale i dobre praktyki, zobowiązują do tego rodzaju komunikacji.

PIK pragnie podkreślić, że rynek książki, coraz trudniejszy dla podmiotów, które w nim uczestniczą, budując wartości intelektualne, rządzi się swoimi prawami. Dlatego też, podobnie jak Stowarzyszenie

dostrzegamy potrzebę, zwłaszcza z uwagi na to, że rynek ten w gruncie rzeczy jest budowany przez małe i średnie przedsiębiorstwa, na treść art. 14 ust. 3 Dyrektywy.

Podzielamy stanowisko Stowarzyszenia, że ww. projekt artykułu powinien mieć charakter obligatoryjny dla wszystkich członków UE i pozostałe uzasadniające to stanowisko tezy.

VI. Dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego a ochrona uprawnionych.

Niestety Członkowie PIK mają złe doświadczenia w odniesieniu do relacji z dostawcami usług społeczeństwa informacyjnego, które to usługi sprowadzają się głównie do przechowywania i zapewnienia, w towarzyszących temu celach komercyjnych, publicznego dostępu do treści intelektualnych (podlegających ochronie wobec takiej a nie innej treści prawa autorskiego).

Naszym zdaniem, środki ochrony praw uprawnionych określone w Dyrektywie są nieadekwatne, zarówno wobec uzasadnionych oczekiwań twórców, jak i ich wydawców,

Całkowicie zgadzamy się ze stanowiskiem Stowarzyszenia, że osiągnięcie celów wyrażonych ustawodawcą unijnego m. in. w Komunikacie, nie powiedzie się bez zabezpieczenia odpowiedniego wynagrodzenia uprawnionym, tj. posiadaczom praw.

W pozostałym zakresie nasze stanowisko pokrywa się ze stanowiskiem Stowarzyszenia, tj. uznajemy je za własne.

Z wyrazami szacunku

Włodzimierz Albin
Prezes Polskiej Izby Książki